

Krátkodobá predikcia
vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2023
(verzia: február 2023)

Ján Haluška
Branislav Pristáč

**Krátkodobá predikcia
vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2023
(verzia: február 2023)**

**Ján Haluška
Branislav Pristáč**

Abstrakt

Dokument obsahuje výsledky krátkodobej predikcie vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2023 (verzia: február 2023).

Copyright © INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Obsah tohto dokumentu je chránený autorským zákonom. Nemožno ho bez súhlasu autorov používať, meniť alebo z neho odstrániť informácie o správe práv k nemu.

ISSN 2454-0773

OBSAH

1 ÚVOD	5
2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT	5
3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE	10
4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY	13
5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE.....	16
6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE	19
7 PRÍLOHA	21

Krátkodobá predikcia vývoja slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2023 (verzia: február 2023)

Ján Haluška, Branislav Pristáč
INFOSTAT Bratislava

1 ÚVOD

V predloženom materiáli sú prezentované a stručne interpretované výsledky krátkodobej predikcie vývoja vybraných makroekonomických ukazovateľov z reálneho sektora slovenskej ekonomiky v 1. polroku 2023 (v Prílohe tabuľka a obr. 9 až 14). Prezentované odhady zohľadňujú ich skutočný vývoj vo 4. štvrtroku 2022, resp. v celom roku 2022, v prípade spotrebiteľských cien aj v januári 2023. Prihliadajú tiež na výsledky konjunkturálnych a spotrebiteľských prieskumov (KSP) v januári a februári 2023.

Zdrojom informácií o očakávanom vývoji v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí boli prognózy *Consensus Forecasts* (pre eurozónu a Nemecko) a *Eastern Europe Consensus Forecasts* (pre Českú republiku) z februára 2023. Ich výsledky signalizujú, že v horizonte krátkodobej predikcie bude mať vonkajší dopyt na rast agregátneho dopytu v slovenskej ekonomike s veľkou pravdepodobnosťou len veľmi slabý až brzdiaci vplyv¹.

¹ Očakáva sa, že v roku 2023 výkonnosť ekonomiky eurozóny vzrastie o 0,4%, výkonnosť ekonomiky Nemecka by mala klesnúť o 0,1% a v prípade ekonomiky ČR sa očakáva nulový rast. Pokiaľ ide o infláciu, v eurozóne sa v roku 2023 očakáva pokles na 5,5%, v Nemecku pokles na 6,2% a v ČR pokles na 10,3% (vždy v priemere).

2 HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT

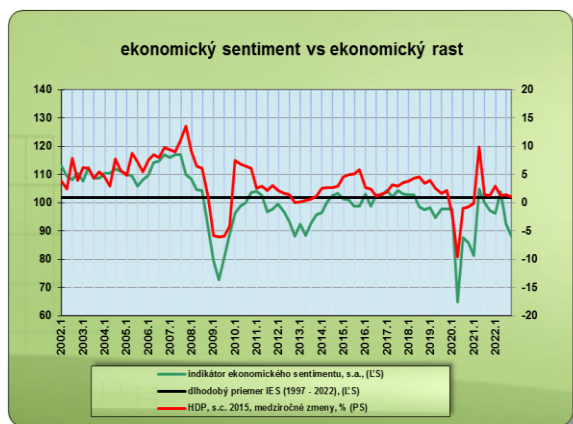
Vo vývoji domácej ekonomickej klímy boli v priebehu roku 2022 zaznamenané dve navzájom opačné vývojové tendencie, pričom jej stav meraný indikátorom ekonomického sentimentu (IES) sa oproti roku 2021 zhoršil. Počas prvých piatich mesiacov sa domáca ekonomická klíma, najmä vďaka ústupu tretej vlny globálnej pandémie, postupne zlepšovala. IES stúpol z 98,2 v januári až na 109,1 v máji, teda výrazne nad jeho dlhodobý priemer 101,9 za roky 1997-2022. Avšak v júni sa jej stav výrazne zhoršil, IES sa prepadol na 99,5, čo súviselo najmä s vojnou na Ukrajine, ktorej vplyv bol u nás zaznamenaný s časovým posunom zhruba troch mesiacov od jej začiatku. Toto zhoršenie bolo začiatkom trendu, ktorý kulminoval až v novembri, kedy IES klesol na 87,6, t.j. na najnižšiu hodnotu od marca 2021.

Hlavnou príčinou zhoršovania domácej ekonomickej klímy bola energetická kríza v Európe (vyvolaná vojnou na Ukrajine) a extrémne vysoká inflácia, ktoré tým, že výrazne tlmili dopyt, zhoršovali podnikateľskú a spotrebiteľskú dôveru. Mierny vzostup IES v decembri 2022 na 88,8 možno vnímať ako prvý náznak stabilizácie domácej ekonomickej klímy. Dlhodobý vývoj IES a všetkých piatich zložiek jeho štruktúry na mesačnej báze, teda indikátorov dôvery podnikateľov v priemysle, stavebníctve, obchode, službách a indikátora dôvery spotrebiteľov, je v podobe

konjunkturálnych sáld zobrazený v Prílohe na obr. 1 až 6.

Napriek znakom stabilizácie v decembri 2022 bola domáca ekonomická klíma vo 4. štvrťroku 2022 veľmi hlboko pod jej priemernou dlhodobou úrovňou (101,9 za roky 1997-2022). Priemerná hodnota IES (odvodená z jeho sezónne očistených mesačných údajov za október až december 2022) totiž dosiahla 88,2, čo znamená, že domáca ekonomická klíma bola najhoršia od 1. štvrťroka 2021, t.j. za posledných sedem štvrťrokov (obr. 1). Najviac k tomu prispel pokles dôvery podnikateľov v priemysle, v menšej miere pokles dôvery podnikateľov v obchode a službách, ako aj pokles dôvery spotrebiteľov, zatiaľ čo dôvera podnikateľov v stavebníctve sa čiastočne zlepšila (vždy oproti 3. štvrťroku 2022).

Obr. 1

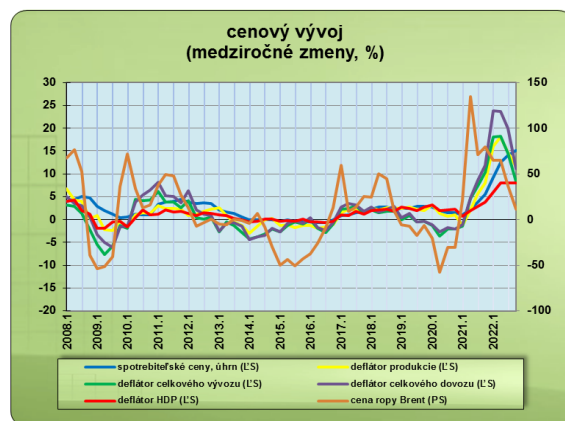
Zdroj: ŠÚ SR

Stav domácej ekonomickej klímy bol faktorom, ktorý tlmil rast výkonnosti hospodárstva počas celého roku 2022, a to na medzikvartálnej i medzročnej báze. Na medzikvartálnej báze sa totiž tvorba reálneho HDP zvýšila v každom štvrťroku minulého roka zhodne len o 0,3% (vždy oproti predchádzajúcemu štvrťroku podľa sezónne očistených údajov ŠÚ SR), v dôsledku čoho sa rast tvorby reálneho HDP na medzročnej báze spomalil z 2,9% v 1. štvrťroku 2022 na 1,1% vo 4. štvrťroku

2022. Kumulatívne za 1.-4. štvrťrok 2022 sa jeho tvorba zvýšila o 1,7% (v priemere), čo znamená, že rast výkonnosti hospodárstva bol takmer o polovicu nižší ako v roku 2021. Výkonnosť hospodárstva tým mierne prekročila jeho výkonnosť z roku 2019, teda tesne pred globálnou pandémiou.

Napriek tomu, že rast výkonnosti hospodárstva sa v priebehu minulého roka spomaľoval, zvyšovanie tlaku na vzostup úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve (meranej deflátorom HDP), ktoré začalo už v 3. štvrťroku 2021, nielenže pokračovalo, ale jeho intenzita sa výrazne zvýšila (obr. 2). Deflátor HDP, ktorý v roku 2021 na medzročnej báze vzrástol o 2,4%, stúpol v roku 2022 o 7,6% (vždy v priemere). Tvorba nominálneho HDP bola teda v roku 2022 na medzročnej báze vyššia v priemere o 9,3% a dosiahla 107,730 mld. €.

Obr. 2

Zdroj: ŠÚ SR

Kľúčový vplyv na výrazné zrýchlenie dynamiky rastu úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve v roku 2022 mal vzostup cien vo vonkajšom ekonomickom prostredí. Deflátor dovozu tovarov a služieb stúpol na medzročnej báze až o 19,3%, čo je rast o viac ako trojnásobne vyšší ako v roku 2021, kedy stúpol o 6,0%

(vždy v priemere)². Viac ako úmerne sa tým posilnil inflačný charakter domáceho ekonomického prostredia, o čom svedčí deflátor celkovej produkcie v hospodárstve, ktorého rast sa zrýchlil z 3,7% v roku 2021 na 15,0% v roku 2022 (vždy v priemere).

Výrazný vzostup deflátoru celkovej produkcie v hospodárstve mal dopad na ceny vývozu, ako aj na ceny na spotrebiteľskom trhu. Deflátor vývozu tovarov a služieb zaznamenal zrýchlenie rastu z 5,1% v roku 2021 na 14,7% v roku 2022 (vždy v priemere), ktoré nebolo úplne úmerné zrýchleniu rastu deflátoru dovozu tovarov a služieb, resp. deflátoru celkovej produkcie, ale miernejšie. Treba dodať, že dynamika rastu týchto troch deflátorov sa vplyvom základného efektu v priebehu minulého roka spomaľovala³. Avšak dynamika rastu spotrebiteľských cien sa naopak sústavne zrýchľovala, pretože tlak na ich rast, ktorý generovali nákladové i dopytové faktory bol omnoho silnejší ako v roku 2021 (viac v časti *Spotrebiteľské ceny*).

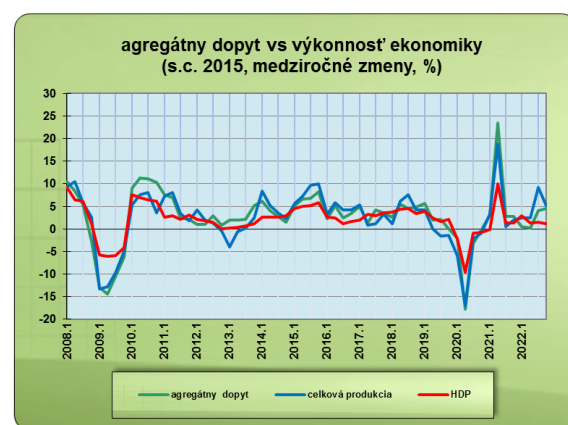
Primárnym faktorom oslabenia rastu výkonnosti hospodárstva bol agregátny dopyt, ktorého rast sa spomalil zo 7,3% v roku 2021 na 2,4% v roku 2022 (vždy v priemere). Z obr. 3 vyplýva, že to bol dôsledok jeho veľmi nízkeho rastu v 1.

² K enormne vysokému rastu cien dovozu významne prispela aj cena ropy *Brent* na svetovom trhu, ktorá v roku 2022 vzrástla o vyše 40% a dosiahla cca 107,8 USD/barel (vždy v priemere). Jej rast sa však vyznačoval vysokou volatilitou, čo súviselo najmä s vojnou na Ukrajine. Kým v 1. a 2. štvrťroku 2022 bol barel ropy na medziročnej báze drahší zhodne cca o 65%, v 3. štvrťroku 2022 cca o 37% a vo 4. štvrťroku 2022 cca o 11% (vždy v priemere).

³ V prípade deflátoru dovozu tovarov a služieb ide o spomalenie rastu z 23,8% v 1. štvrťroku 2022 na 11,1% vo 4. štvrťroku 2022, v prípade deflátoru vývozu tovarov a služieb z 18,1% na 8,3% a v prípade deflátoru celkovej produkcie v hospodárstve zo 16,1% na 11,6%.

polroku 2022 o 0,3%, lebo v 2. polroku 2022 vzrástol o 4,3% (vždy v priemere). Vďaka tomu sa v priebehu minulého roka zrýchlil aj rast tvorby domácich zdrojov. Objem celkovej produkcie, ktorý v 1. polroku 2022 stúpil na medziročnej báze o 2,4%, vzrástol v 2. polroku 2022 o 7,2% (vždy v priemere). Kumulatívne za 1.-4. štvrťrok 2022 bol jej objem vyšší v priemere o 4,8%, čo je prírastok o 0,9 p. b. menší ako dosiahol v roku 2021.

Obr. 3

Zdroj: ŠÚ SR

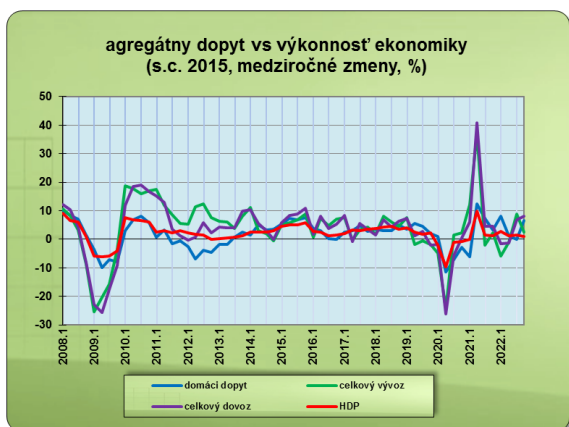
K oslabeniu rastu agregátneho dopytu v roku 2022 prispel domáci i vonkajší dopyt (obr. 4). Rozhodujúci bol však vplyv vonkajšieho dopytu, pretože objem vývozu tovarov a služieb sa zvýšil len o 1,0%, zatiaľ čo v roku 2021 až o 10,6% (vždy v priemere). V prípade domáceho dopytu ide o spomalenie rastu zo 4,2% v roku 2021 na 3,8% v roku 2022 (vždy v priemere)⁴. Veľmi nízky rast objemu vývozu tovarov a služieb bol dôsledkom jeho poklesu o 3,3% v 1. polroku 2022, zatiaľ čo v 2. polroku 2022 jeho objem na medziročnej báze stúpil o 5,7% (vždy v priemere).

Keďže agregátny dopyt a tvorba domácich zdrojov na jeho krytie (vyjadrená tvorbou

⁴ V štruktúre agregátneho dopytu v roku 2022 tvoril podiel domáceho dopytu 50,4%, podiel vonkajšieho dopytu činil 49,6%. V zásade ide o štruktúru, ktorá pretrváva už od roku 2016.

reálneho HDP) vzrástli v roku 2022 zhruba rovnako (o 2,4%, resp. o 1,7%), dopyt po zdrojoch zo zahraničia, ktoré boli potrebné na úplné pokrytie vecnej skladby agregátneho dopytu, síce vzrástol, jeho rast sa však (tiež) výrazne spomalil (obr. 4). Zatiaľ čo v roku 2021 objem dovozu tovarov a služieb stúpol o 12,1%, v roku 2022 sa zvýšil len o 3,0% (vždy v priemere). Spôsobil to jeho pokles o 1,5% v 1. polroku 2022, pretože v 2. polroku 2022 na medzioročnej báze stúpol cca o 7,5% (vždy v priemere)⁵. Relatívne najviac vzrástol dovoz pre medzispotrebu, relatívne najmenej dovoz tovarov investičného charakteru (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

Obr. 4

Zdroj: ŠÚ SR

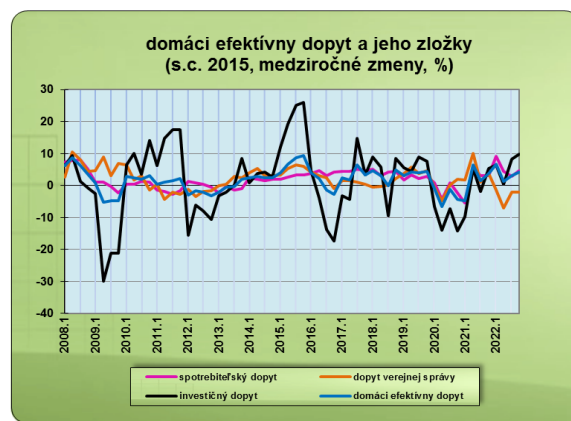
Na pokrytie vecnej skladby agregátneho dopytu boli využité popri zdrojoch vytvorených doma a zdrojoch z dovozu aj zásoby v hospodárstve, ale len vo 4. štvrtroku 2022. V 1.-3. štvrtroku 2022 sa totiž stav zásob v hospodárstve v bežných cenách zvyšoval (kumulatívne vzrástol o cca o 3,7 mld. €), zatiaľ čo vo 4. štvrtroku 2022 sa znížil cca o 0,330 mld. €. Stav zásob v hospodárstve sa teda v roku 2022

⁵ Podiel zdrojov z dovozu na krytí agregátneho dopytu v roku 2022 predstavoval 49,2%, podiel zdrojov vytvorených doma činil 50,8%. V prípade prvého z nich ide o historicky najvyšší podiel, v prípade druhého je to historicky najmenší podiel.

zvýšil cca o 3,4 mld. € (3,1% HDP v bežných cenách), teda o 0,9 mld. € viac ako v roku 2021.

Domáci dopyt ako celok sa v roku 2022 zvýšil v priemere o 3,8%, čo je rast len o 0,4 p. b. nižší ako dosiahol v roku 2021. Spomalenie jeho rastu sa viaže k 2. a 3. štvrtroku 2022, pretože v prvom z nich zaznamenal veľmi nízky rast (o 1,1%), v druhom z nich nulový rast. (obr. 5). Zdrojom rastu domáceho dopytu ako celku v roku 2022 boli dve z troch hlavných zložiek jeho štruktúry, menovite konečná spotreba domácnosti (KSD; spotrebiteľský dopyt) a tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK; investičný dopyt), zatiaľ čo konečná spotreba verejnej správy (KSVS; dopyt verejného sektora) poklesla a rast domáceho dopytu ako celku brzdila. KSD predstavovala v roku 2022 takmer 60% domáceho efektívneho dopytu ako celku, KSVS cca 20,5% a THFK cca 19,5% (vždy v bežných cenách)⁶.

Obr. 5

Zdroj: ŠÚ SR

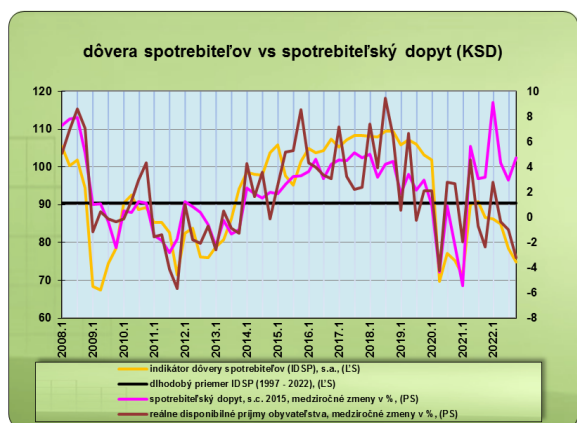
Objem KSD sa v roku 2022 zvýšil v priemere o 5,2%, čo je viac ako trojnásobne vyšší rast ako dosiahol v roku 2021 (obr. 6). Vzrástol teda omnoho viac ako sa vlani - v kontexte vývoja makroekonomického prostredia -

⁶ Domáci efektívny dopyt ako celok je očistený od vplyvu zmeny stavu zásob v hospodárstve, zatiaľ čo domáci dopyt ako celok vplyv zmeny stavu zásob zohľadňuje.

všeobecne očakávalo. Vďaka tomu bol o 5,6% vyšší ako v roku 2019, teda tesne pred globálnou pandémiou. Kľúčovým faktorom zrýchlenia rastu KSD bol pokračujúci pokles sklonu obyvateľstva k úsporám (v prospech sklonu k spotrebe), ktorý začal už v 2. štvrťroku 2021, ale v roku 2022 sa výrazne prehĺbil. Miera hrubých úspor obyvateľstva, ktorá v roku 2020 predstavovala 11,9% a v roku 2021 klesla na 10,4%, sa v roku 2022 znížila až na 5,7% (vždy v priemere).

Výrazný nárast sklonu obyvateľstva k spotrebe v roku 2022 bol prekvapením, pretože reálne disponibilné príjmy domácností (hlavný zdroj financovania KSD) zaznamenali už dva roky po sebe pokles, ktorý sa navyše prehĺbil z 0,2% v roku 2021 na 0,7% v roku 2022 (vždy v priemere). Správanie spotrebiteľov v uvedenom zmysle možno vysvetliť efektom tzv. odloženej spotreby (z roku 2020), ktorá sa v dôsledku globálnej pandémie realizovala čiastočne v roku 2021 a výraznejšie v roku 2022. Vo 4. štvrťroku 2022, v ktorom bol zaznamenaný pokles dôvery spotrebiteľov, poklesli reálne disponibilné príjmy domácností na medziročnej báze až o 3,7% (obr. 6).

Obr. 6

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Pokles reálnych disponibilných príjmov domácností bol spôsobený tým, že priemerná inflácia v roku 2022 (12,8%) bola vyššia ako rast nominálnych

disponibilných príjmov domácností o 12,0% (v priemere). Ich rast bol teda až štvornásobne vyšší ako v roku 2021, a to najmä vďaka rastu bežných príjmov domácností, ktorý v širšom kontexte súvisel s rastom celkovej zamestnanosti v hospodárstve, ako aj so zrýchlením rastu priemernej mesačnej nominálnej mzdy na makroúrovni v roku 2022 (viac v častiach *Zamestnanosť a nezamestnanosť v hospodárstve*, resp. *Nominálna a reálna mzda v hospodárstve*).

Objem KSVS sa v roku 2022 znížil v priemere o 3,2%, pričom na medziročnej báze klesol vo všetkých štyroch štvrťrokoch, relatívne najviac v 2. štvrťroku 2022 (o 7,1%). Zatiaľ čo v roku 2021 bola KSVS reálne o 3,5% vyššia ako v roku 2019 (tesne pred globálnou pandémiou), vplyvom poklesu v roku 2022 sa objem KSVS dostal späť na úroveň z roku 2019. Napriek tomu, že dopyt vo verejnom sektore reálne poklesol, produkcia verejného sektora v bežných cenách v roku 2022 vzrástla v priemere o 7,9%, teda prakticky rovnako ako v roku 2021.

K rastu produkcie vo verejnom sektore prispela medzispotreba i hrubá pridaná hodnota vo verejnom sektore (vždy v bežných cenách), ale medzispotreba mala rozhodujúci vplyv. Jej rast sa zrýchlil z 11,2% v roku 2021 na 17,7% v roku 2022, zatiaľ čo rast hrubej pridanej hodnoty sa v tom istom období spomalil zo 6,1% na 4,1% (vždy v priemere). K spomaleniu jej rastu došlo vplyvom odmien zamestnancov aj spotreby fixného kapitálu vo verejnom sektore v bežných cenách. Ich rast sa totiž spomalil - v prípade odmien zamestnancov zo 7,4% v roku 2021 na 5,3% v roku 2022, v prípade spotreby fixného kapitálu v rovnakom období z 1,4% na 0,8% (vždy v priemere).

Zásluhou rastu produkcie vo verejnom sektore v bežných cenách sa v roku 2022 zvýšila aj KSVS v bežných cenách, ktorá

stúpila dva roky po sebe prakticky rovnako - v priemere o 8,0%. K rastu KSVS v bežných cenách prispeli v oboch rokoch významnou mierou aj úhrady zdravotných poisťovní, ktoré v roku 2021 stúpili o 11,8% a v roku 2022 o 9,9% (vždy v priemere).

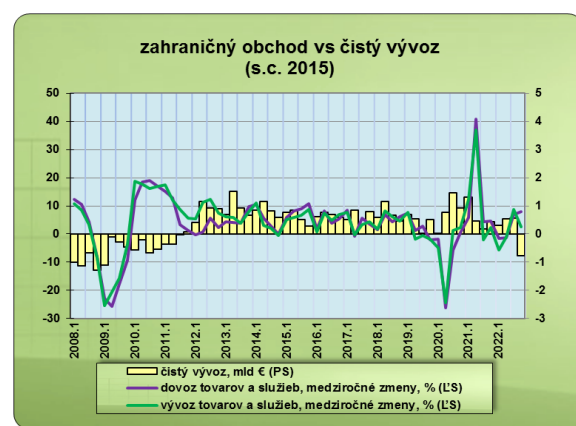
Objem THFK sa v roku 2022 zvýšil v priemere o 6,5%, teda menej ako sa vlani všeobecne očakávalo. V dôsledku toho nedosiahol ani v roku 2022 svoju úroveň z roku 2019 (bol nižší takmer o 5%), k čomu do určitej miery prispelo aj zhoršenie stavu domácej ekonomickej klímy. Na jeho rast mal výraznejší vplyv investičný dopyt v oblasti strojov a zariadení, ktorý v roku 2022 vzrástol o 7,6%, kým investičný dopyt v oblasti budov a stavieb stúpol len o 2,3% (vždy v priemere). Objem THFK v oblasti strojov a zariadení bol napriek relatívne vysokému rastu ešte stále o vyše 10% nižší ako v roku 2019, zatiaľ čo objem THFK v oblasti budov a stavieb sa dostal na svoju úroveň z roku 2019.

Aj zo sektorovej štruktúry THFK v bežných cenách vyplýva, že rast investičného dopytu bol v roku 2022 už plošný. K oživenie rastu investičného dopytu došlo totiž už aj vo verejnom sektore a v sektore finančných korporácií, teda v sektoroch, v ktorých sa THFK v bežných cenách v rokoch 2020 a 2021 znížila. Vo finančných korporáciách a v sektore domácností sa rast THFK v bežných cenách zrýchlil, v prvom prípade z 3,9% v roku 2021 na 17,6% v roku 2022, v druhom prípade v tom istom období z 5,2% na 15,8% (vždy v priemere).

Striedanie modelov rastu výkonnosti hospodárstva, ku ktorému dochádzalo vplyvom nestability makroekonomického prostredia v roku 2021, pokračovalo aj v roku 2022. Zatiaľ čo v 1. a 4. štvrtroku 2022 to bol model, v ktorom k rastu výkonnosti hospodárstva prispel len

domáci dopyt, kým čistý vývoz jej rast tlmil, v 2. a 3. štvrtroku 2022 sa v praxi presadil model, v ktorom výkonnosť hospodárstva vzrástla vplyvom domáceho dopytu aj čistého vývozu (obr. 7). Hlavnou príčinou striedania modelov rastu výkonnosti hospodárstva v priebehu roku 2022 bol vývoj obchodnej bilancie, ktorá sa z dlhodobu prebytkovej zmenila v roku 2022 na deficitnú, pričom deficit zaznamenala vlani vo všetkých štvrtrokoch (viac v časti *Zahraničný obchod - saldo obchodnej bilancie*).

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Východiskom pre odhad priebehu ekonomického cyklu u nás v horizonte krátkodobej predikcie bol očakávaný vývoj v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí (uvedený vyššie) a výsledky KSP za január a február 2023. Z nich vyplýva, že po náznakoch stabilizácie domácej ekonomickej klímy v decembri 2022 a januári 2023 sa jej stav vo februári 2023 zhoršil. IES klesol na 87,4, a to vplyvom poklesu dôvery podnikateľov vo všetkých štyroch odvetviach aj poklesu dôvery spotrebiteľov. Stav domácej ekonomickej klímy bol horší ako vo februári 2022, kedy IES predstavoval 94,9.

Rozsah negatívnych rizík, ktoré môžu mať dopad na vývoj agregátneho dopytu v horizonte krátkodobej predikcie, je však podstatne širší, pretože vojna na Ukrajine pokračuje. V dôsledku toho je miera

neurčitosti ohľadom vývoja ekonomického cyklu aj u nás stále veľmi vysoká. V tomto kontexte je potrebné vnímať odhad výkonnosti slovenskej ekonomiky, ako aj odhady všetkých ostatných makroekonomických ukazovateľov slovenskej ekonomiky v horizonte krátkodobej predikcie.

Očakávame, že relatívne vysoký rast, ktorý agregátny dopyt dosiahol v 3. a 4. štvrtroku 2022 (nad 4%), nebude v horizonte krátkodobej predikcie udržateľný. Napriek tomu nemožno vylúčiť, že vzrastie aj v 1. polroku 2023, avšak hlavne vďaka veľmi nízkej báze pre medziročné porovnanie, keďže v 1. polroku 2022 vzrástol v priemere len o 0,3%.

Podľa aktualizovaného odhadu by mal agregátny dopyt v 1. polroku 2023 na medziročnej báze vzrásť v priemere o 2,0%, v dôsledku čoho by sa mal rast tvorby reálneho HDP spomaliť z 2,1% v 1. polroku 2022 na 0,8% v 1. polroku 2023 (vždy v priemere). Zároveň by sa mal spomaliť aj rast deflátoru HDP, t.j. úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve - v tom istom období zo 7,5% na 7,1% (vždy v priemere). To znamená, že tvorba nominálneho HDP by sa mala v 1. polroku 2023 zvýšiť v priemere o 7,9% a dosiahnuť cca 54,928 mld. €.

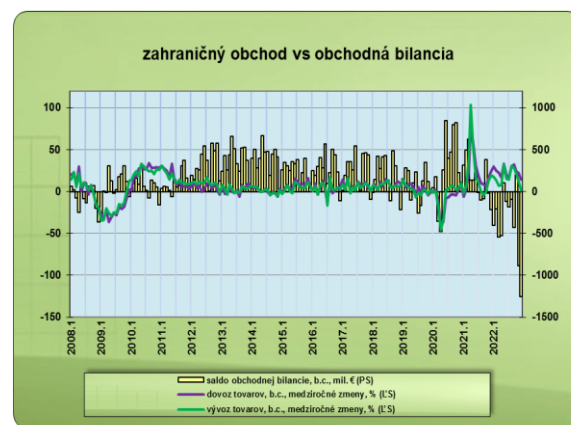
3 ZAHRANIČNÝ OBCHOD - SALDO OBCHODNEJ BILANCIE

Podľa predbežných štatistických údajov dosiahol vývoz tovarov v bežných cenách v roku 2022 cca 102,8 mld. €, čo predstavuje 46,3% agregátneho dopytu v nominálnom vyjadrení. Na druhej strane dovoz tovarov v bežných cenách, ktorý u nás dlhodobo kryje významnú časť agregátneho dopytu, činil cca 107,2 mld.

€⁷. Obchodná bilancia teda skončila s deficitom cca 4,4 mld. € (cca 4,1% HDP v bežných cenách), pričom deficitnou sa stala prvýkrát od roku 2008.

Z obr. 8 vyplýva, že vývoz tovarov aj dovoz tovarov zaznamenali aj v roku 2022 na medziročnej báze dvojciferný rast - prvý z nich stúpol o 16,1%, druhý o 23,6% (vždy v priemere). Zatiaľ čo rast vývozu tovarov bol prakticky rovnaký ako v roku 2021, rast dovozu tovarov sa zrýchlil. K ich dvojcifernému rastu čiastočne prispel aj rast vonkajšieho, resp. agregátneho dopytu, rozhodujúci vplyv však generovali ceny vývozu i cien dovozu, pretože ich rast bol omnoho vyšší ako v roku 2021. Deflátor vývozu tovarov a služieb totiž v roku 2022 vzrástol o vyše 14%, deflátor dovozu tovarov a služieb stúpol o vyše 19% (vždy v priemere).

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR

K rastu vývozu tovarov v bežných cenách v roku 2022 prispel aj vývoz osobných automobilov. Jeho rast sa totiž zrýchlil z 5,8% v roku 2021 na 11,0% v roku 2022 (vždy v priemere podľa údajov klasifikácie BEC). Dvojciferný rast dosiahol aj vývoz

⁷ Podľa údajov NBS dosiahol vývoz služieb v roku 2022 cca 11,9 mld. € a dovoz služieb cca 11,6 mld. € (vždy v bežných cenách), čo znamená, že bilancia služieb dosiahla prebytok cca 0,3 mld. €. Vývoz služieb stúpol na medziročnej báze o vyše 24%, dovoz služieb o vyše 28% (vždy v priemere), pričom ich rast sa oproti roku 2021 výrazne zrýchlil.

tovarov očistený o vplyv vývozu osobných automobilov (cca o 18% v priemere), jeho rast sa však oproti roku 2021 čiastočne spomalil.

Z celkového vývozu tovarov v bežných cenách v roku 2022 tvoril vývoz pre výrobnú spotrebu cca 27%, vývoz pre konečnú spotrebu (vrátane vývozu osobných automobilov) cca 41%, vývoz osobných automobilov cca 24% a vývoz tovarov investičného charakteru (vrátane dopravných prostriedkov okrem osobných automobilov) cca 31%. Zatiaľ čo podiel vývozu pre výrobnú spotrebu na celkovom vývoze tovarov oproti roku 2021 mierne vzrástol, podiel vývozu pre konečnú spotrebu, ako aj podiel tovarov investičného charakteru, naopak mierne klesol.

Dovoz tovarov v bežných cenách (zdroje dovezené zo zahraničia) pokryl v roku 2022 vyše 48% agregátneho dopytu v nominálnom vyjadrení. Z celkového dovozu tovarov v bežných cenách tvoril dovoz pre výrobnú spotrebu viac ako 39%, dovoz pre konečnú spotrebu (vrátane osobných automobilov) vyše 19% a dovoz tovarov investičného charakteru (vrátane dopravných prostriedkov okrem osobných automobilov) cca 41% (vždy v priemere podľa údajov klasifikácie BEC). Zatiaľ čo podiel dovozu pre výrobnú spotrebu na celkovom dovoze tovarov oproti roku 2021 vzrástol, podiel dovozu pre konečnú spotrebu, ako aj podiel tovarov investičného charakteru, naopak klesol.

Deficit v obchodnej bilancii vznikol vlani takmer vo všetkých mesiacoch, prebytok dosiahla len v máji a októbri (cca 100 mil. €, resp. cca 200 mil. €). Napriek tomu bola deficitná v každom štvrtroku, ale veľkosť deficitov bola veľmi rozdielna. Najvyššie deficity dosiahla obchodná bilancia v 1. a 4. štvrtroku 2022 (cca 1,2 mld. €, resp. cca 1,9 mld. €), v ktorých bol rast vývozu tovarov na medziročnej báze až o polovicu

menší ako rast dovozu tovarov v bežných cenách.

Obchodná bilancia ako celok sa v roku 2022 zmenila na deficitnú aj napriek tomu, že štrukturálny prebytok v obchode s osobnými automobilmi vlani stúpol na nové historické maximum. Dosiahol cca 22,2 mld. €, čiže o 1,7 mld. € viac ako bolo jeho predchádzajúce maximum z roku 2021. Rozhodujúci vplyv na zmenu obchodnej bilancie na deficitnú mal štrukturálny deficit v obchode s uhľovodíkovými palivami, ktorý sa prehýbil z cca 4,9 mld. € v roku 2021 na cca 10,1 mld. € v roku 2022, čo bolo dôsledkom vysokej ceny ropy na svetovom trhu.

Na odhad vývoja vývozu a dovozu tovarov v bežných cenách (vrátane obchodnej bilancie) v horizonte krátkodobej predikcie boli podporne využité popri ich sezónne očistených hodnotách (spracoval ich ŠÚ SR) aj sezónne očistené nové objednávky pre priemysel zo zahraničia a tuzemská (spracoval ich INFOSTAT) v závere minulého roka. Zatiaľ čo sezónne očistený vývoz tovarov vo 4. štvrtroku 2022 poklesol o 0,8%, sezónne očistený dovoz tovarov naopak stúpol o 4,1%, pričom pokles o 0,8% zaznamenali aj sezónne očistené nové objednávky ako celok (vždy v priemere oproti 3. štvrtroku 2022). Pokles sezónne očistených nových objednávok ako celku bol spôsobený novými objednávkami zo zahraničia i tuzemská (obr. 9).

Očakávame, že pokles nových objednávok vo 4. štvrtroku 2022 bude mať v najbližších mesiacoch na rast vývozu aj dovozu tovarov v bežných cenách tlmiaci vplyv. Relatívne silný rast týchto agregátov by mal napriek tomu pokračovať, keďže silný podporný vplyv na ich rast bude mať aj naďalej cenový faktor. Zároveň predpokladáme, že spomaľovanie rastu cien vývozu i cien dovozu tovarov, ktoré

začalo v 3. štvrtroku 2022, bude pokračovať, čo by v konečnom dôsledku malo viesť k tomu, že sa spomalí aj dynamika rastu vývozu tovarov i dovozu tovarov v bežných cenách. Obchodná bilancia bude s veľkou pravdepodobnosťou deficitná aj v horizonte krátkodobej predikcie. Odhadujeme, že jej deficit v 1. polroku 2023 dosiahne 1,8 - 2,0 mld. € (3,5% z odhadu HDP v bežných cenách v 1. polroku 2023).

Obr. 9

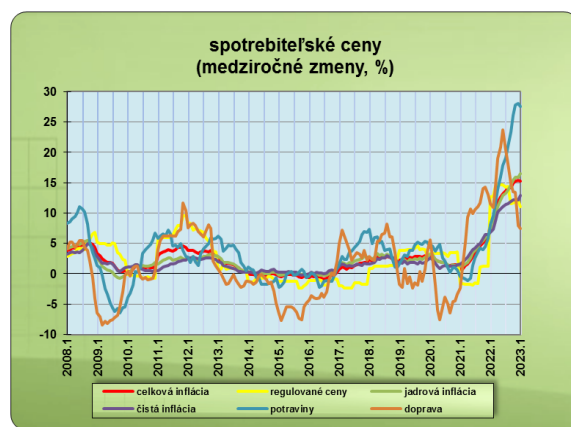
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné prepočty

4 SPOTREBITEĽSKÉ CENY

Rast cien na spotrebiteľskom trhu (meraný pomocou CPI) generoval v roku 2022 ešte silnejší tlak na vzostup úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve (meraný pomocou deflátoru HDP) ako v roku 2021. Dynamika rastu úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien bola totiž vlani na medzimesačnej báze v priemere takmer trikrát vyššia ako v roku 2021 (o 1,20% vs o 0,47%). Zvyšovanie medzioročnej miery celkovej inflácie, ktoré začalo vo februári 2021, preto už od začiatku roku 2022 výrazne akcelerovalo. Z 5,8% v decembri 2021 stúpila na 8,4% v januári 2022, pričom v novembri a decembri 2022 dosiahla 15,4% (obr. 10). Priemerná miera celkovej inflácie sa zvýšila z 3,2% v roku 2021 na 12,8% v roku 2022.

K rastu celkovej inflácie v roku 2022 prispeli regulované ceny i ceny, ktoré ovplyvňujú jadrovú infláciu. Regulované ceny ako celok pre domácností po poklese o 0,7% v roku 2021, vzrástli v roku 2022 (na základe rozhodnutia ÚRSO) o 13,3% (vždy v priemere). V štruktúre regulovaných cien sa ceny plynu zvýšili o 19,7%, ceny tepla o 16,0%, ceny elektrickej energie o 11,7% a ceny vodného a stočného o 3,5% (vždy v priemere). Jadrová inflácia, ktorá v roku 2021 predstavovala 3,6%, sa v roku 2022 zvýšila na 12,5% (vždy v priemere)⁸.

Obr. 10

Zdroj: ŠÚ SR

Na vzostup jadrovej (a tým aj celkovej) inflácie v roku 2022 mali relatívne najsilnejší vplyv ceny potravín (vrátane nealkoholických nápojov), ktoré výrazne vzrástli. Zatiaľ čo v roku 2021 potraviny ako celok zdraželi len o 1,8%, v roku 2022 boli drahšie o 18,6%, ale vo 4. štvrtroku 2022 až o 27,3% (vždy v priemere). Veľmi silný vplyv na rast jadrovej inflácie mali aj ceny v doprave a ceny služieb v hoteloch, ktoré vlani stúpili o 15,7%, resp. o 16,1% (vždy v priemere). Rast cien sa však vlani zrýchlil takmer vo všetkých hlavných kategóriách klasifikácie COICOP, okrem cien alkoholických nápojov a tabaku, ako

⁸ V EÚ sa jadrová inflácia zvýšila z 3,3% v roku 2021 na 11,4% v roku 2022 (vždy v priemere). Vlani bola teda o 1,1 p. b. nižšia ako u nás.

aj cien poštových služieb, ktorých rast sa mierne spomalil.

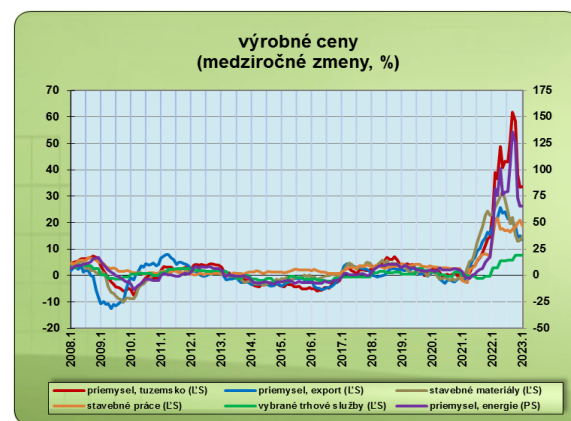
Na rozdiel od cien potravín, ktorých rast sa od začiatku minulého roka na medziročnej báze sústavne zrýchľoval, ceny v doprave vzrástli relatívne najviac v 2. štvrtroku 2022 (o 21,2% v priemere), pričom od júla do decembra 2022 sa ich rast spomaľoval. Bolo to spôsobené hlavne cenami pohonných hmôt na čerpacích staniciach, ktoré stúpili tiež relatívne najviac v 2. štvrtroku 2022 (o 37,2% v priemere) a od júla 2022 sa ich rast na medziročnej báze tiež spomaľoval⁹. Primárne to bol dôsledok vysokej volatility vývoja ceny ropy na svetovom trhu v minulom roku. Čistá inflácia dosiahla vlani v priemere 10,5%, teda menej ako celková i jadrová inflácia, pretože vplyv vývoja cien potravín nezohľadňuje (na rozdiel od celkovej a jadrovej inflácie).

Vplyv nákladových i dopytových faktorov na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien bol v minulom roku omnoho silnejší ako v roku 2021, ale vplyv nákladových faktorov zosilnel podstatne viac. Tlak zo strany nákladových faktorov primárne zosilnel vplyvom výrazného zrýchlenia rastu cien dovozu tovarov a služieb v roku 2022 (viac v časti *Hrubý domáci produkt*). V dôsledku toho v roku 2022 značne akceleroval najmä rast cien výrobcov v priemysle pre tuzemsko, ako aj cien stavebných prác i stavebných materiálov, v menšej miere tiež rast cien vybraných trhových služieb (obr. 11).

Index cien priemyselných výrobcov (PPI) pre tuzemsko (vyjadruje súhrnný vplyv nákladových faktorov generovaný priemyslom), ktorý v roku 2021 vzrástol o 5,5%, stúpol v roku 2022 o 43,3% (vždy v priemere). Jeho rast sa výrazne zrýchľil už

na začiatku minulého roka, ale kulminoval až v septembri 2022, kedy PPI pre tuzemsko stúpol na medziročnej báze o 61,8%. Jeho prudký rast ide v rozhodujúcej miere na vrub cien výrobcov (dodávateľov) elektrickej energie, plynu a pary. Zatiaľ čo v roku 2021 sa tieto ceny zvýšili o 5,0%, v roku 2022 vzrástli o 87,4% (vždy v priemere), pričom ich rast kulminoval tiež v septembri 2022, kedy na medziročnej báze stúpili o 136,2%. K zrýchleniu rastu PPI pre tuzemsko v roku 2022 prispeli aj ceny v ťažbe a dobývaní, ako aj ceny výrobcov v spracovateľskom priemysle, zatiaľ čo ceny dodávok vody a čistenia odpadov rast PPI pre tuzemsko tlmili, pretože ich rast sa čiastočne spomalil - zo 6,0% v roku 2021 na 4,7% v roku 2022 (vždy v priemere).

Obr. 11

Zdroj: ŠÚ SR

Ceny výrobcov v spracovateľskom priemysle stúpili v roku 2022 o 18,1% (v priemere), ich rast však kulminoval už v júni 2022, kedy boli ako celok na medziročnej báze vyššie o 23,4%. V spracovateľskom priemysle bol rast cien v roku 2022 už plošný, pretože vzrástli aj ceny výrobcov elektroniky, strojov a zariadení, ako aj ceny dopravných prostriedkov, ktoré v roku 2021 mierne poklesli. Relatívne najviac sa v rámci spracovateľského priemyslu zvýšili ceny výrobcov koksu a výrobkov z ropy (v

⁹ Ceny v doprave i ceny pohonných hmôt zaznamenali v decembri 2022 na medziročnej báze už len jednociferný rast (o 7,9%, resp. o 7,0%).

priemere o vyše 70%) ale veľmi vysoký bol aj rast cien výrobcov chemických produktov (o vyše 50%), kovov a kovových konštrukcií (o 20%), dreva a papiera (cca o 27%), ako aj výrobcov potravín, nápojov a tabaku (cca o 24%).

Vplyv dopytových faktorov na rast jadrovej a tým aj celkovej inflácie v roku 2022 bol omnoho slabší ako vplyv nákladových faktorov, ale oproti roku 2021 tiež zosilnel. Tzv. dopytová inflácia, ktorú NBS meria pomocou indexu cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) a indexu cien trhových služieb, vzrástla z 3,5% v roku 2021 na 9,9% v roku 2022 (vždy v priemere). Prispeli k tomu ceny obidvoch zložiek jej štruktúry, ale vplyv cien trhových služieb bol relatívne silnejší. Zatiaľ čo rast cien obchodovateľných tovarov (bez pohonných hmôt) sa v rovnakom období zrýchlil z 2,4% na 7,9%, v prípade cien trhových služieb ide o zrýchlenie rastu zo 4,8% na 12,2% (vždy v priemere). V porovnaní s celkovou infláciou bola teda dopytová inflácia v roku 2022 nižšia (obr. 12).

Obr. 12

Zdroj: NBS, ŠÚ SR, vlastné prepočty

Tlak na rast výrobných i spotrebiteľských cien bol vysoký aj v januári 2023. Súhrnný PPI pre tuzemsko sa na medzimesačnej báze zvýšil o 8,6%, CPI stúpol o 2,6%, čo sú mimochodom prírastky takmer identické

ako tieto indexy dosiahli v januári 2022. Jadrová inflácia sa zvýšila z 15,9% v decembri 2022 na 16,5% v januári 2023, teda na nové historické maximum. Inflačné tlaky v hospodárstve sú stále veľmi silné a výsledky KSP z januára a februára 2023 signalizujú, že tlak na rast spotrebiteľských cien bude zo strany nákladových faktorov silný aj v najbližších troch mesiacoch, pretože rast výrobných cien je vo všetkých štyroch odvetviach omnoho pravdepodobnejší ako ich pokles (obr. 7 v Prílohe).

Medziročná miera celkovej inflácie sa napriek pokračujúcemu vzostupu jadrovej inflácie mierne znížila - z 15,4% v decembri 2022 na 15,2% v januári 2023, pričom ide o jej prvý pokles od januára 2021. Došlo k tomu vďaka regulovaným cenám, pretože ich rast sa na medziročnej báze spomalil z 12,0% v decembri 2022 na 11,0% v januári 2023 (na základe rozhodnutia ÚRSO z decembra 2022), ale aj vplyvom cien potravín, ktorých rast sa v tom istom období spomalil z 28,1% na 27,5%.

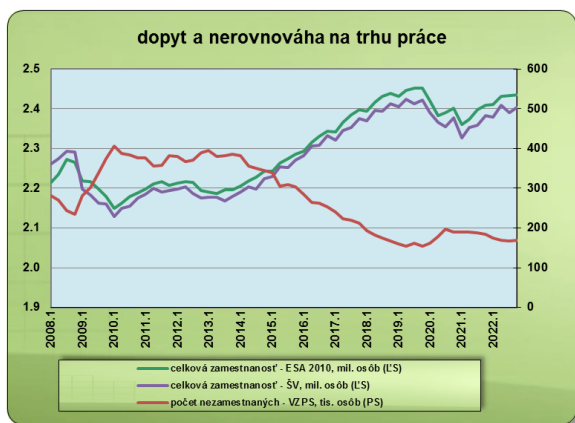
V súčasnosti sa všeobecne očakáva, že mierny pokles medziročnej miery celkovej inflácie, ktorý začal v januári 2023, by mal napriek vysokým inflačným tlakom pokračovať. Ich vplyv na rast úhrnnej hladiny spotrebiteľských cien by totiž mal byť prevážený tlmiacim vplyvom regulovaných cien, ako aj cien potravín a cien v doprave, ktorý by mal vďaka bázičkému efektu narastať. Na základe týchto predpokladov odhadujeme, že medziročná miera celkovej inflácie klesne v júni 2023 na 10,3%, pričom priemerná miera celkovej inflácie v 1. polroku 2023 by mala predstavovať 13,0%. Bola by teda o 2,1 p. b. vyššia ako v 1. polroku 2022.

5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V HOSPODÁRSTVE

Situácia na trhu práce sa napriek oslabeniu rastu výkonnosti hospodárstva v roku 2022 nezhoršila. Naopak, dopyt na trhu práce, ktorý v rokoch 2020 a 2021 vplyvom globálnej pandémie opakovane poklesol, sa v roku 2022 oživil. Rast dopytu na trhu práce bol zaznamenaný podľa všetkých troch metodík (štatistické výkazníctvo (ŠV), VZPS a ESA 2010), pomocou ktorých ŠÚ SR monitoruje a vykazuje vývoj celkovej zamestnanosti v hospodárstve.

Vďaka tomu, že rast dopytu na trhu práce bol relatívne silný, celková zamestnanosť v hospodárstve stúpila dokonca až nad jej úroveň z roku 2019, teda tesne pred globálnou pandemiou, avšak len podľa metodiky VZPS. Podľa metodiky ŠV a ESA 2010 celková zamestnanosť v hospodárstve úroveň z roku 2019 nedosiahla. Rast dopytu na trhu práce viedol nielen k tvorbe nových pracovných miest, ale aj k poklesu počtu nezamestnaných osôb, teda k zníženiu nerovnováhy na trhu práce (obr. 13 a 14). V nemalej miere k tomu prispeli aj cieľené opatrenia vlády na podporu udržania pracovných miest.

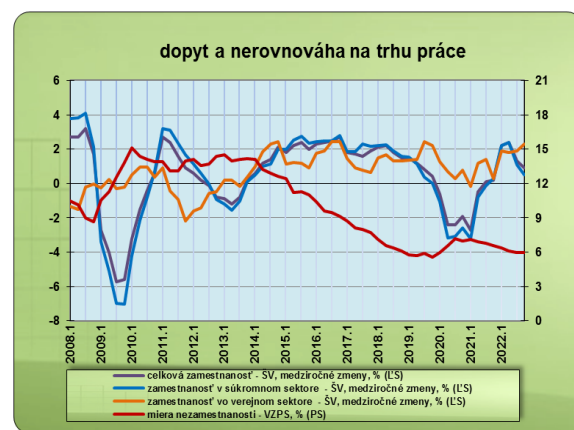
Obr. 13

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa metodiky ŠV sa celkový počet zamestnaných osôb v hospodárstve zvýšil v roku 2022 v priemere o 1,7% (cca o 38 tisíc osôb), podľa metodiky VZPS stúpol o 1,7% (cca o 43 tisíc osôb) a podľa ESA 2010 vzrástol o 1,8% (cca o 42 tisíc osôb). Rast celkovej zamestnanosti podľa VZPS bol v absolútnom vyjadrení najvyšší preto, lebo vzrástol počet pracujúcich v hospodárstve na základe domáceho konceptu (o 1,6%, resp. cca o 39 tisíc osôb) aj počet krátkodobo migrujúcich za prácou do zahraničia (s pobytom do 1 roka), a to o 3,6% (cca o 4 tisíc osôb), čím dosiahol v priemere cca 116 tisíc osôb (obr. 15)¹⁰.

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR

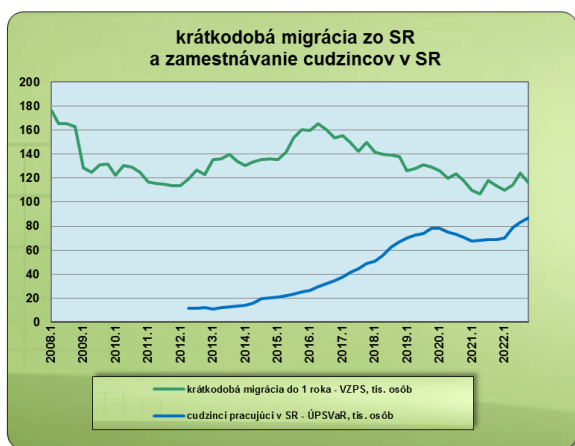
Relatívne vysoký rast celkovej zamestnanosti v hospodárstve v roku 2022 bol dosiahnutý hlavne vďaka tomu, že v 1. a 2. štvrťroku 2022 vzrástla na medzročnej báze o vyše 2% (podľa všetkých troch metodík). V 3. a 4. štvrťroku 2022 bol jej rast podstatne nižší a navyše mal tendenciu spomaľovať sa (podľa všetkých troch metodík), čo do

¹⁰ Podľa údajov ÚPSVaR sa počet cudzincov, ktorí pracujú v SR, zvýšil z cca 68 tisíc v roku 2021 na cca 80 tisíc v roku 2022 (vždy v priemere). Ich zvyšujúci sa počet súvisí najmä s vojnou na Ukrajine, pretože výrazne stúpol počet odídenecov z Ukrajiny pracujúcich na území SR. V januári 2023 vzrástol počet cudzincov pracujúcich u nás nad 90 tisíc.

určitej miery súviselo aj s vplyvom bázičného efektu.

Znižovanie nerovnováhy na trhu práce, ktoré sa začalo už v 3. štvrťroku 2021, pokračovalo aj od začiatku minulého roka. Počet nezamestnaných osôb podľa metodiky VZPS sa počas prvých troch štvrťrokov znižoval, ale vo 4. štvrťroku 2022, kedy bol rast dopytu na trhu práce v rámci minulého roka najpomalší, ich počet mierne vzrástol (oproti 3. štvrťroku 2022). Napriek tomu počet nezamestnaných osôb oproti roku 2021 klesol o 9,2%, t.j. cca o 17 tisíc osôb a dosiahol 170,4 tisíc osôb. Úroveň nerovnováhy na trhu práce vyjadrená mierou nezamestnanosti sa znížila zo 6,8% v roku 2021 na 6,1% v roku 2022 (vždy v priemere podľa VZPS). Priemerná miera nezamestnanosti v roku 2022 bola teda o 0,3 p. b. nižšia ako v roku 2019, ale vo 4. štvrťroku 2022 bola naopak o 0,4 p. b. vyššia ako vo 4. štvrťroku 2019 (6,0% vs 5,6%).

Obr. 15

Zdroj: ŠÚ SR, ÚPSVaR

Rast celkovej zamestnanosti v hospodárstve v roku 2022 bol výsledkom vyššieho dopytu po práci vo verejnom i súkromnom sektore. Zatiaľ čo v súkromnom sektore sa rast dopytu po práci obnovil (po jeho poklese v rokoch 2020 a 2021 vplyvom globálnej pandémie), vo verejnom sektore, v ktorom

dopyt po práci mierne rástol aj v rokoch 2020 a 2021, sa rast dopytu po práci nielenže zrýchlil, ale bol tiež relatívne vyšší ako v súkromnom sektore¹¹.

Vo verejnom sektore sa zamestnanosť v roku 2022 zvýšila o 2,0% a dosiahla cca 508,6 tisíc osôb, v súkromnom sektore vzrástla o 1,5% a činila 1888,3 tisíc osôb (vždy v priemere podľa ŠV). Inak povedané, v súkromnom sektore bolo vytvorených cca 29 tisíc nových pracovných miest, vo verejnom sektore pribudlo cca 10 tisíc nových pracovných miest (vždy v priemere oproti roku 2021).

Vo verejnom sektore sa na raste zamestnanosti podieľali v roku 2022 už všetky tri odvetvia, teda aj verejná správa a obrana, v ktorej však zamestnanosť vzrástla len o 0,2% (v priemere). V ďalších dvoch odvetviach tohto sektora sa rast zamestnanosti zrýchlil - vo vzdelávaní v roku 2022 vzrástla o 1,6%, v zdravotníctve o 4,0% (vždy v priemere). Pokiaľ ide o absolútne prírastky nových pracovných miest, v odvetví vzdelávania ich pribudlo cca 2,8 tisíc, v odvetví zdravotníctva cca 6,8 tisíc a vo verejnej správe a obrane cca 300 (vždy v priemere oproti roku 2021).

K obnoveniu rastu zamestnanosti v súkromnom sektore v roku 2022 došlo

¹¹ Súkromný a verejný sektor sú v tomto dokumente vymedzené na základe štatistickej klasifikácie ekonomických činností (SK NACE Rev. 2), ktorú ŠÚ SR uplatňuje v rámci štvrťročného štatistického výkazníctva. Súkromný sektor zahŕňa poľnohospodárstvo (vrátane lesníctva a rybolovu), priemysel, stavebníctvo, veľkoobchod a maloobchod (vrátane opravy motorových vozidiel), dopravu a skladovanie, ubytovacie a stravovacie služby, informácie a komunikáciu, finančné a poisťovacie činnosti, činnosti v oblasti nehnuteľností, odborné, vedecké a technické činnosti, administratívne služby, umenie (vrátane zábavy a rekreácie) a ostatné činnosti. Verejný sektor zahŕňa verejnú správu a obranu (vrátane povinného sociálneho zabezpečenia), vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálnu pomoc.

vdďaka oživeniu rastu dopytu po práci vo väčšine odvetví tohto sektora. Dobrou správou je, že k nim patrí aj poľnohospodárstvo a stavebníctvo, v ktorých sa rast dopytu po práci oživil po poklese v rokoch 2020 a 2021. V poľnohospodárstve sa zamestnanosť zvýšila o 5,5%, v stavebníctve o 1,9%, relatívne najviac však stúpila v odborných, vedeckých a technických činnostiach, a to o 6,6% (vždy v priemere).

Rast zamestnanosti v súkromnom sektore v roku 2022 bol tlmený poklesom dopytu po práci v priemysle, finančných a poisťovacích činnostiach a administratívnych službách. V každom z nich zamestnanosť poklesla - v prvom a treťom odvetví zhodne o 0,8%, v druhom o 1,8% (vždy v priemere). Pokles zamestnanosti v priemysle ani vo finančných a poisťovacích činnostiach nie je novým javom, v priemysle jej pokles začal už v roku 2019, vo finančných a poisťovacích činnostiach jej pokles trvá ešte dlhšie - od roku 2017. V priemysle za uplynulé štyri roky ubudlo cca 47 tisíc pracovných miest, vo finančných a poisťovacích činnostiach za posledných šesť rokov zaniklo cca 3,5 tisíc pracovných miest.

Očakávame, že útlm rastu výkonnosti hospodárstva, ktorý odhadujeme v 1. polroku 2023, spôsobí, že rast celkovej zamestnanosti v hospodárstve sa spomalí ešte výraznejšie ako v 2. polroku 2022. Preto sa nedá vylúčiť, že znižovanie nerovnováhy na trhu práce sa môže už v 1. štvrťroku 2023 nielen zastaviť, ale jej úroveň sa môže zvýšiť, keďže počet nezamestnaných osôb zrejme čiastočne vzrastie (oproti 4. štvrťroku 2022). Signalizujú to niektoré relevantné informácie, ktoré boli dostupné v čase aktualizácie krátkodobej predikcie.

Z výsledkov KSP za január a február 2023 vyplýva, že aktuálna úroveň dopytu po

práci by sa mala v najbližších troch mesiacoch udržať len v odvetviach obchodu a služieb, zatiaľ čo v priemysle a stavebníctve možno očakávať útlm dopytu po práci (v Prílohe obr. 8). Podľa metodiky ŠV sa počet voľných pracovných miest (VPM), ktorý v 1.-3. štvrťroku 2022 osciloval okolo 21 tisíc, znížil vo 4. štvrťroku 2022 pod 19 tisíc¹².

Podľa údajov ÚPSVaR sa celkový počet evidovaných nezamestnaných osôb zvýšil na medzimesačnej báze v decembri 2022 i v januári 2023, a to najmä vplyvom nárastu počtu krátkodobo nezamestnaných (do 12 mesiacov vrátane). V januári 2023 registrovali úrady práce 106,7 tisíc krátkodobo nezamestnaných osôb (do 12 mesiacov) a 74,2 tisíc dlhodobo nezamestnaných osôb (nad 12 mesiacov), z čoho 24,1 tisíc osôb bolo nezamestnaných viac ako 48 mesiacov. Na druhej strane, v porovnaní s januárom 2022 bol celkový počet evidovaných nezamestnaných osôb nižší cca o 24 tisíc.

Na základe uvedených predpokladov a informácií odhadujeme, že celková zamestnanosť v hospodárstve vzrastie v 1. polroku 2023 na medziročnej báze v priemere o 0,5% (podľa ŠV), resp. o 0,3% (podľa VZPS). Oproti 1. polroku 2022 to

¹² Podľa údajov ÚPSVaR bolo v januári 2023 evidovaných cca 81 tisíc VPM, pričom celkový počet evidovaných nezamestnaných osôb (uchádzačov o zamestnanie) predstavoval cca 181 tisíc osôb. Z celkového počtu VPM bolo cca 65 tisíc na západnom Slovensku, cca 10 tisíc na strednom Slovensku a cca 6 tisíc na východnom Slovensku. Z hľadiska počtu VPM pripadajúcich na jedného nezamestnaného sa teda situácia na trhu práce zlepšila. Kým v januári 2022 pripadali cca traja uchádzači na jedno VPM, v januári 2023 to boli už len dvaja uchádzači. Najlepšie je na tom Bratislavský kraj, v ktorom počet VPM viac ako dvakrát prevyšuje počet uchádzačov o zamestnanie. Najhoršia situácia je v Prešovskom kraji, v ktorom sa o jedno VPM uchádza takmer 16 nezamestnaných osôb.

predstavuje v prvom prípade prírastok cca 12 tisíc nových pracovných miest, v druhom prípade prírastok cca 6 tisíc nových pracovných miest (vždy v priemere). Počet nezamestnaných osôb by preto mal v 1. polroku 2023 na medziročnej báze klesnúť o 3,2% a dosiahnuť cca 166,8 tisíc osôb, pričom miera nezamestnanosti by sa mala znížiť o 0,2 p. b. a dosiahnuť 6,0% (vždy v priemere podľa VZPS).

6 NOMINÁLNA A REÁLNA MZDA V HOSPODÁRSTVE

Spomalenie rastu výkonnosti hospodárstva v roku 2022 bolo primárne spôsobené súhrnnou produktivitou práce, ktorá reálne vzrástla v priemere len o 0,1%, čiže dosiahla prakticky len nulový rast. Výrazný rast úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve v roku 2022 (deflátor HDP vzrástol v priemere o 7,5%) však viedol k tomu, že súhrnná produktivita v bežných cenách vzrástla v priemere o 7,6%, t.j. o 1,5 p. b. viac ako v roku 2021. Pre rast priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve sa tým vytvoril relatívne veľký priestor. Jej rast sa tiež zrýchlil (vplyvom rastu miezd v súkromnom sektore), ale v porovnaní s rastom súhrnnej produktivity práce v bežných cenách vzrástla relatívne menej. Predstih jej rastu voči rastu súhrnnej produktivity práce v bežných cenách, ktorý vznikol v roku 2015 a postupne sa znižoval, v dôsledku toho v roku 2022 prakticky zanikol (obr. 16).

Priemerná mesačná nominálna mzda v celom hospodárstve vzrástla v roku 2022 o 7,7% a dosiahla v priemere 1304 €, reálna mzda v celom hospodárstve však vplyvom vysokej inflácie (12,8%) klesla o 4,5% (vždy v priemere). V súkromnom sektore sa rast nominálnej mzdy zrýchlil zo 6,9% v roku 2021 na 8,9% v roku 2022 a jej

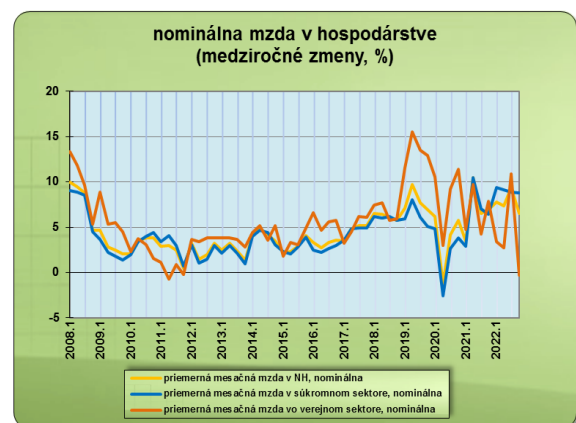
úroveň dosiahla 1261 € (vždy v priemere). Na druhej strane, vo verejnom sektore sa rast nominálnej mzdy spomalil zo 6,7% v roku 2021 na 3,9% v roku 2022 a dosiahla 1464 € (vždy v priemere). Vo verejnom sektore sa rast nominálnej mzdy spomalil už tretí rok po sebe (obr. 17).

Obr. 16

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 17

Zdroj: ŠÚ SR

V súkromnom sektore sa rast nominálnej mzdy v roku 2022 zrýchlil, na čom sa však podieľali len niektoré odvetvia tohto sektora. Priemysel a prekvapivo ani odvetvie informácie a komunikácie k nim nepatrili, v oboch sa rast nominálnej mzdy totiž spomalil, pričom v prvom z nich vzrástla o 6,5%, v druhom o 6,0% (vždy v priemere). Na druhej strane, až dvojciferný rast nominálnej mzdy bol zaznamenaný v stavebníctve (o 11,7%), v odborných a vedeckých činnostiach (o 11,1%), v ubytovacích a stravovacích

činnostiach (o 11,0%), v doprave a skladovaní (o 10,6%) a vo veľkoobchode a maloobchode (o 10,2%). Absolútne najvyššia priemerná mesačná nominálna mzda v roku 2022 bola v odvetví informácie a komunikácia (2254 €) a takmer identická vo finančných a poisťovacích činnostiach (2247 €), naopak absolútne najnižšia bola v odvetví ubytovania a stravovania (764 €). Reálna mzda vo všetkých odvetviach súkromného sektora v roku 2022 poklesla, pretože v žiadnom z nich nebol rast nominálnej mzdy vyšší ako priemerná inflácia.

Vo verejnom sektore sa rast nominálnej mzdy spomalil kvôli odvetviu zdravotníctva, v ktorom sa jej rast vplyvom bázičného efektu spomalil z 13,8% v roku 2021 na 2,5% v roku 2022 (vždy v priemere). V ďalších dvoch odvetviach, teda vo verejnej správe a obrane a vo vzdelávaní sa jej rast naopak mierne zrýchlil - v prvom z nich v tom istom období z 3,8% na 5,0%, v druhom z 3,6% na 4,7% (vždy v priemere).

K spomaleniu rastu miezd vo verejnom sektore v roku 2022 došlo najmä preto, lebo vo 4. štvrtroku 2022 nominálna mzda v odvetví zdravotníctva a vzdelávania poklesla o 2,5%, resp. o 1,2%. Vo verejnej správe a obrane naopak stúpala o 2,6%, ale jej rast sa na medzироčnej báze výrazne spomalil. Najvyššia priemerná mesačná nominálna mzda v tomto sektore v roku 2022 bola v odvetví verejnej správy a obrany (1800 €), nižšia bola v odvetví zdravotníctva (1430 €) a najnižšia v odvetví vzdelávania (1213 €), čo znamená, že aj v roku 2022 bola nižšia ako v celom hospodárstve. Reálna mzda vo verejnom sektore v roku 2022 tiež poklesla, a to omnoho viac ako v súkromnom sektore.

Rast výkonnosti hospodárstva, úhrnnej cenovej hladiny v hospodárstve a celkovej zamestnanosti v hospodárstve (podľa ŠV), ktoré odhadujeme v 1. polroku 2023,

implicitne znamená, že súhrnná produktivita práce v bežných cenách by v tom istom období vzrástla o 7,5%, v stálych cenách len o 0,4% (vždy v priemere). Očakávame však, že rast priemernej mesačnej nominálnej mzdy v celom hospodárstve bude v 1. polroku 2023 vyšší ako rast súhrnnej produktivity práce v bežných cenách.

Podporný účinok na rast priemernej mesačnej nominálnej mzdy v hospodárstve bude mať nielen zvýšenie minimálnej mzdy na 700 € (účinné od 1. januára 2023), ale aj ďalšie vládou schválené opatrenia, ktoré rast miezd vo verejnom sektore zrýchlia. Platy zamestnancov v štátnej a verejnej správe sa totiž od 1. januára 2023 zvýšili o 7%, pedagogickým a odborným zamestnancom, učiteľom vysokých škôl, vedeckým a výskumným pracovníkom sa valorizovali o 10%. Na druhej strane, podľa medializovaných informácií viacerí významní zamestnávateľia v súkromnom sektore (automobilky Volkswagen, Kia Slovakia, Jaguar Land Rover, Stellantis) už kompenzujú rôznymi opatreniami dopad vysokej inflácie na reálne príjmy svojich zamestnancov.

Na základe uvedených predpokladov odhadujeme, že priemerná mesačná nominálna mzda v hospodárstve vzrastie v 1. polroku 2023 na medzироčnej báze o 8,6%, čo znamená, že by mala dosiahnuť 1359 € (vždy v priemere). Po zohľadnení odhadu priemernej inflácie v 1. polroku 2023 (13,0%) by mala reálna mzda v hospodárstve na medzироčnej báze klesnúť v priemere o 3,9%.

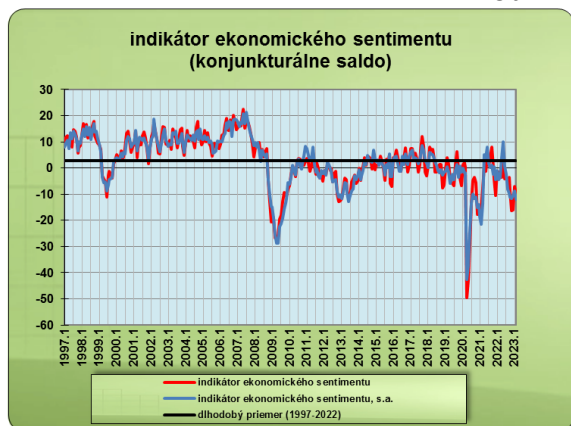
Kontakt:

Ján Haluška // haluska@infostat.sk
Branislav Pristáč // pristac@infostat.sk

7 PRÍLOHA

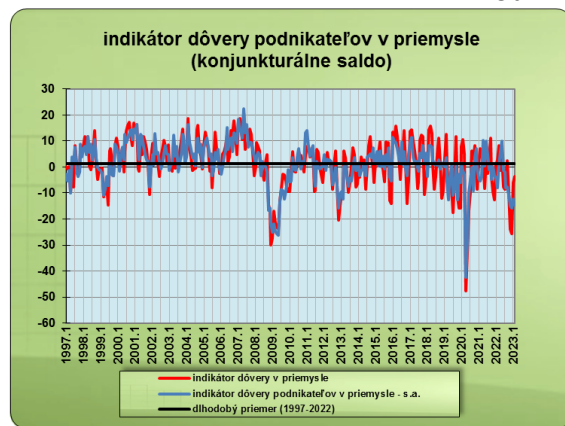
Vývoj kľúčových ukazovateľov konjunkturálnych prieskumov a spotrebiteľského barometra

Obr. 1

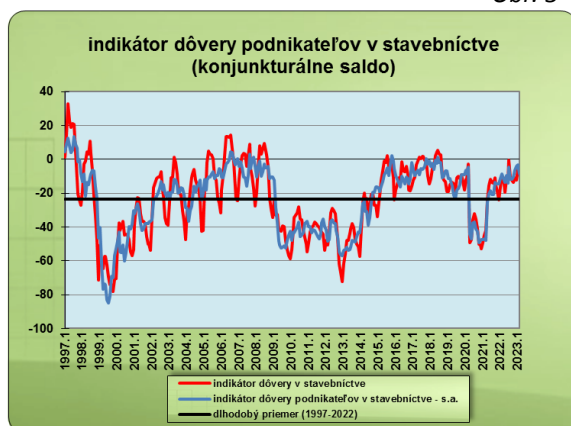
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 2

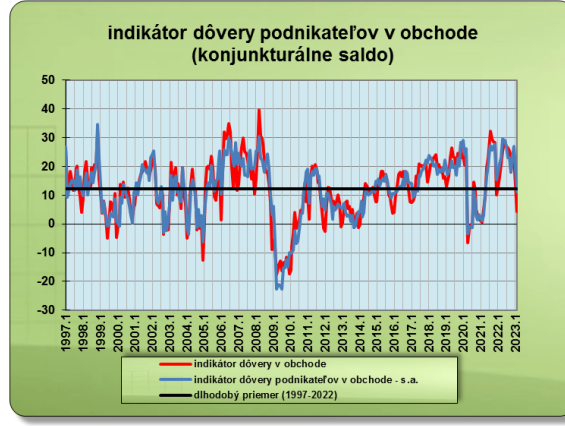
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 3

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 4

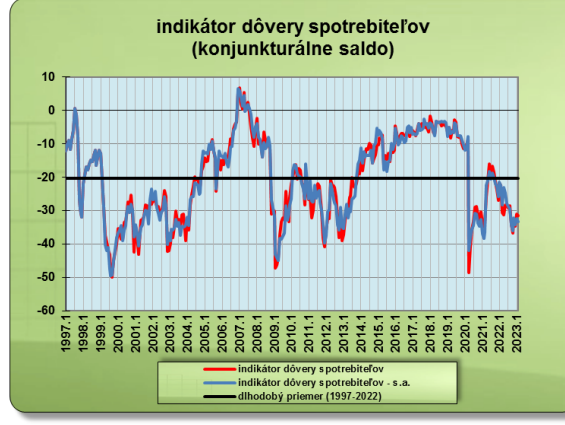
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 5

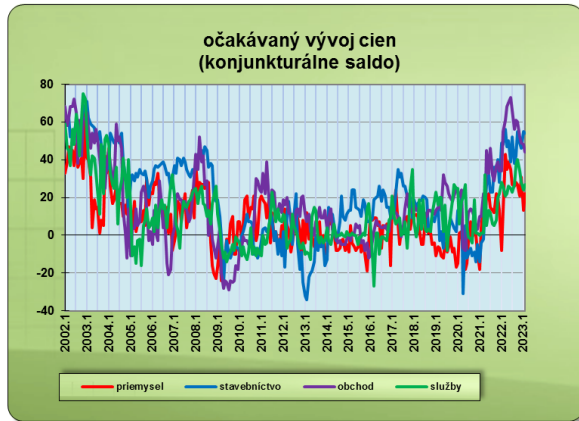
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 6

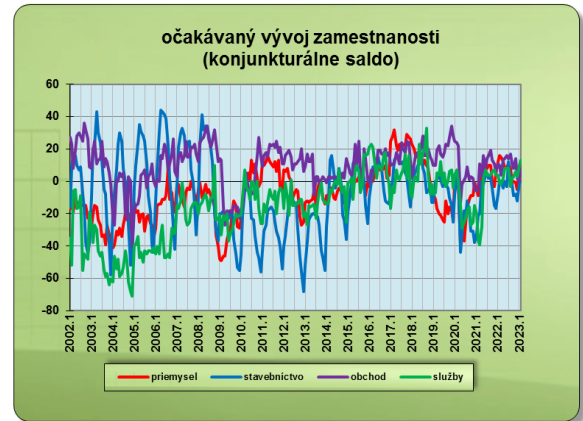
Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 7

Zdroj: ŠÚ SR

Obr. 8

Zdroj: ŠÚ SR

Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na 1. polrok 2023

Ukazovateľ	2022		Prognóza vývoja na 1. polrok 2023	
	absolútne	indexy <u>2022</u> 2021	INFOSTAT	
			absolútne	indexy <u>1. polrok 2023</u> 1. polrok 2022
Hrubý domáci produkt (mld €) ¹⁾	107.7	101.7	54.9	100.8
Výberové zisťovanie pracovných síl				
Zamestnanosť (tis. osôb)	2 603.9	101.7	2 594.3	100.3
Miera nezamestnanosti (%)	6.1	x	6.0	x
Počet nezamestnaných (tis. osôb)	170.4	90.8	166.8	96.8
Priemerný počet zamestnancov v hospodárstve (tis. osôb)	2 394.9	101.7	2 405.7	100.5
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva (€)	1 304	107.7	1 359	108.6
Index reálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva	x	95.5	x	96.1
Miera inflácie (%)				
posledný mesiac obdobia	x	15.4 ²⁾	x	10.3 ³⁾
v priemere za obdobie	x	12.8 ⁴⁾	x	13.0 ⁵⁾

¹⁾ metóda ESA2010; predbežné údaje, absolútne hodnoty sú v bežných cenách, indexy sú zo stálych cien vypočítaných reťazením objemov s použitím referenčného roka 2015

²⁾ v decembri 2022 oproti decembru 2021

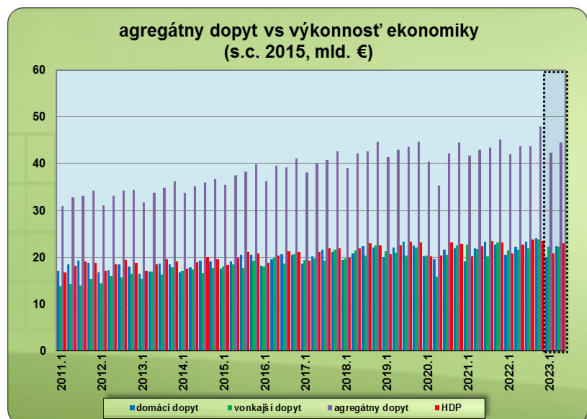
³⁾ v júni 2023 oproti júnu 2022

⁴⁾ v priemere za rok 2022 oproti roku 2021

⁵⁾ v priemere za 1. polrok 2023 oproti 1. polroku 2022

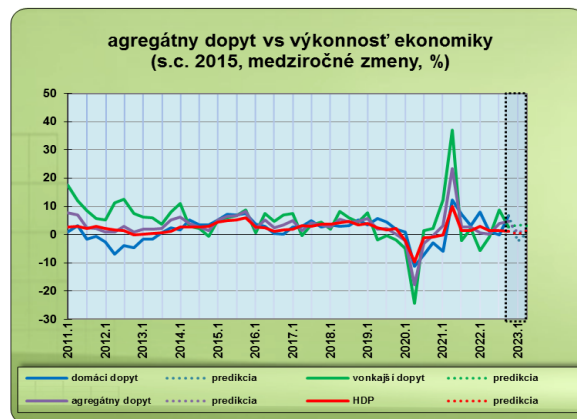
Prognóza vývoja vybraných ukazovateľov na 1. polrok 2023

Obr. 9

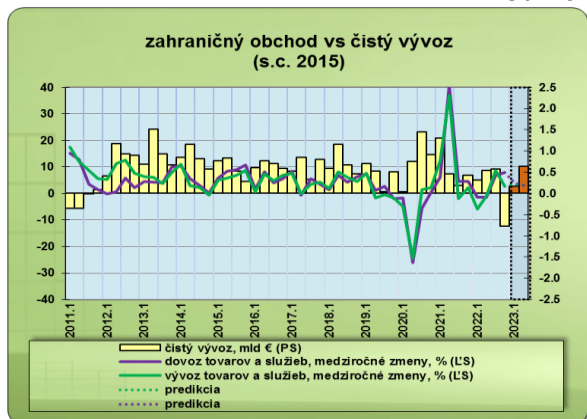
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 12

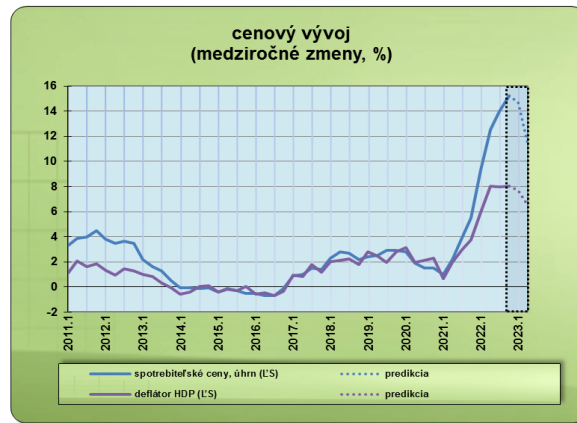
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 10

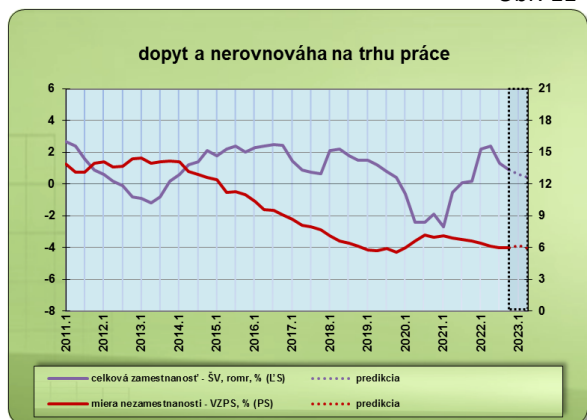
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 13

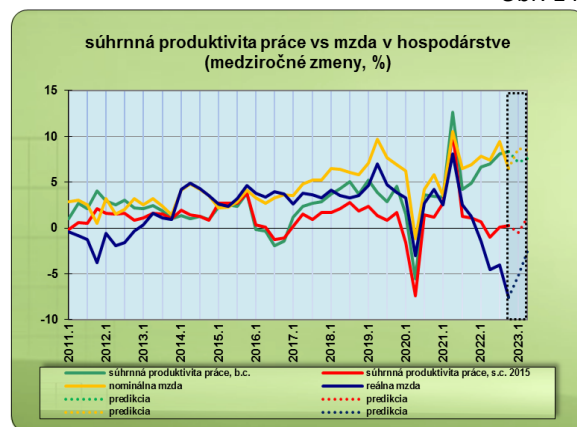
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 11

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Obr. 14

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Vydal: INFOSTAT
Inštitút informatiky a štatistiky,
Leškova 16
817 95 Bratislava 15

Kategória publikácie: GHG

Vedúci redaktor: Ing. Ján Haluška, PhD.

Počet strán: 25

Počet výtlačkov: ---

ISSN: 2454-0773

3.GHG.2.3 - 115/2023
